

SLOVENSKI NAROD.

Tržaja vsak dan vreden, kmak nedelje in pravnike, ter velja po pošti prejeman na avstro-ogrsko deželo za vsa leta 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za en mesec 2 K 90 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vsa leta 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za en mesec 2 K. Kdor hodi sam ponj, plača za vsa leta 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za en mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poštnina. Na naročbe brez istodobne vplačila naročnine se ne uzira. — Za oznanila se plačajo od petorodnega petič-vrste po 12 h, če se ne oznanilo tiska enkrat, po 10 h, če se dvakrat, in po 8 h, če se tiska trikrat ali večkrat. — Doplaček za vsak tiskovni list. — Reklamisti se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Knaševih ulicah št. 5, in sicer uredništvo v I. nadstropju, upravnništvo pa v pritličju. — Upravnništvo naj se blagovoljše pošilja naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Vera v politiki.

II

Zategadelj pa se za te politične nasmene zlorabljuje verski nauki in zlorablja v prvi vrsti — kraj, kjer bi se imela oznanjati beseda božja, to je — leca. Ali ni mar dandanes leca oni kraj, kjer se največ in najhujše greši zoper vzvišeno zapoved krščanske ljubezni, oni kraj, kjer se pri nas najbolj hujska in napada? Ali ni ravno leca ono mesto, kjer se v najlepši luči kaže vsa takozvana »farška« podivjanost? Za to podivjanost imamo na razpolago vse polno sodno dognanih dokazov. Kajti ni je nedelje na Kranjskem, da ne bi udrihali po liberalcih ti razposajeni »farški jeziki«. Svoje čase so ljudje še marsikaj pretrpeli in radi odpuščali svojim dušnim pastirjem in razžaljenjem. Ali kakor vidimo, je sedaj te potrpežljivosti konec. In tako je tudi prav.

Zategadelj je tedaj presmešno govoriti, kakor je govoril dr. Šusteršič na zaupnem shodu, da častita duhovščina mora imeti priložnost, braniti se proti napadom in obrekovanju. Saj ravno ta duhovščina ne dela drugega na leci, nego da napada in — napada politične svoje nasprotnike ter se vtika celo v njihove rodbinske razmere. Kdaj ste pa še čuli, da se je kak kaplan »brnil« na leci?

Kdor tedaj pozna razmere v naši deželi, ta se mora smejati dr. Šusteršiču, ki je priznal, da se na lecah mnogo »politizira«, ki pa je slikal to politikovanje v luči nekakega silobrana, v kojem se nahaja »uboga« duhovščina.

Iz te Šusteršičeve izjave pa tudi izprevidimo, da se razmere na leci ne izpremenje še v doglednem času. To pa tem manj, ker se bližajo deželno- in državnozbornske volitve. Tu pa je leca prvo in zadnje agitacijsko sredstvo. Če se v navadnih časih pri

vsaki priliki raz leco strelja na nas liberalce, kaj se še vse godi v časih političnih volitev. Tedaj se strela naravnost »s kanoni« na nasprotnika in hujše profanacije verskih naukov in obredov si sploh ne moreš misliti. Kakšni so ti »krščanski nauki«, kjer se naganjajo žene, naj prisilijo svoje liberalne može, da volijo kandidate klerikalne stranke ali pa, če tega na noben način nočejo, da ostanejo doma in se vzdrže vsake volitve! Kakšne so tiste litanije, kjer se izpostavlja Najsvetejše za srečen izid volitve! Kakšne so tiste izpovedi na kmatih, kjer sploh nihče ne dobi odveze, kdor ne obljubi pod smrtnim grehom, da bo volil n. pr. dr. Šusteršiča.

Sedaj pa vprašamo: ali se ne godi vse to v naši deželi, ali morejo škof e tutti quanti to žalostno početje utajiti? Gotovo da ne, saj tega tudi dr. Šusteršič zadnjič ni hotel, ker ni mogel utajiti.

Taka eklatantna sloraba cerkvene oblasti in katoliške vere pa se mora in mora odpraviti. In zato je sedaj, v gibanju za splošno in enako volilno pravico, z vso silo sadonei tudi glas in klic po edini rešitvi po takozvanem »Kanzelparagrafu«, ki bode vsakega kaplana in župnika postavil pred kazenskega sodnika, če bo čista politiziral in s svojimi ostudnimi napadi profaniral za božjo besedo rezervirano leco. Bode mo videli, kakšna bode potem ta »vera v politiki«. Kako hitro pojenja vsa sedanja zloraba katoliške vere, če se vpelje stroga in natančna judikatura zoper na leci politikujoče duhovnike.

Pomisliti se mora namreč, da so ti gospodje po sedANJI legislaturi malodane sakrosančni na prižnici. Saj je znan § 303. kaz. zak., ki vsakogar kaznuje s hudim zaporom od enega do šest mesecev, kdor razžali »verskega služabnika«, kadar božjo službo opravlja ali se med bogosluž-

nim opravi lom nespodobno vede. Ta kazen zadane dandanes pač vsakogar, kdor bi v cerkvi, rečimo, med kakšno še tako politično pridigo odprl usta in protestiral zoper osebne napade propovedujočega kaplana, in naj bi le-ta še tako nesramno napadal. Reklo bi se pri vsakem takim služaju: kaplan je opravljal božjo službo, ti si se pa nespodobno vedel, čestudi si hotel braniti sebe in svojo čast.

Take so dandanes razmere v Avstriji. Zato pa je skrajni čas, da se poskrbi za primerno »torbo«, ki jo mora dobiti po našem mnenju skoro vsak kaplan Jagličeve šole. In kadar se vpelje pri nss splošna in enaka volilna pravica, tačas se mora poskrbeti tudi za eminentno važno postavo, katera naj izžene vso in vsako politiko iz cerkve. In kadar se približajo tisti časi, da se bo sedanji kazenski zakon vrgel na gnoj — kar se mora končno vendar enkrat zgoditi — tedaj se mora zlasti poskrbeti, da se bode sedanji § 303., kakor tudi vsak enak kazenski predpis eliminiral. To je po našem mnenju najvažnejša korektura sedanjih nevzdržljivih razmer. Že Gambetta trdi v svojih »Discours«, da je katoliška duhovščina že davno prenehala biti »verska korporacija«, marveč da je že davno izpremenila se v prav navadno politično stranko. To je žalostna resnica, kar vidimo zlasti pri nas Slovenih. Zategadelj pa je pač največja politična krivica, ako se tem eks posteljem daje takorekoč potuha s § 303. k. z. Pod krinko »božje službe« se uganja dandanes v cerkvi in zlasti na leci vsaka kolikšak mogča lumparija. In ni ga sredstva, s čimer bi se dalo na licu mesta onemogočiti te politične divjake, ki sami najhitreje pozabijo, da so v cerkvi, v hramu božjem. Zato pa je pač skrajni čas, da se ta nesmiselni § 303. bane iz našega ka-

zenskega kodeksa in se na njegovo mesto posadi oster in pravičen »Kanzelparagraf«.

Državni zbor.

Na Dunaju, 4. dec.

Današnja seja je prinesla dve veliki presenečenja. V imenu poljskega kluba je govoril v debati o volilno reformi. Toda govornik je le skušal na zgodovinski podlagi dokazati, da je splošna volilna pravica v vseh evropskih državah škodovala. Vkljub temu pa je izjavil, da se bo poljski klub bavil z vladnim volilnim načrtom, a smatrati mora ta načrt le za prvi korak velikega reformnega dela. — Splošno se govori, da je minister Pientak z demokratičnimi frakcijami pripravil Driedussyskega do tako zmerne govora, a pravo barvo pokažejo šlahšidi, ko vlada predloži volilno reformo ter bode spoznali, da se jim gre za mandate.

Drugo presenečenje je uprizorila vlada. Po prekinjeni debati, ko nastane splošni hrup, je predsednik dogovorne z velikimi strankami naznanil, da se bo proračunski provizorij brez prvega branja izročil odseku, ako ni ugovora. Seveda ni nihče ugovarjal, ker nihče predsednika poslušal in razumel ni; ko pa so po seji izvedele male stranke za to vladno zvijačo, lotilo se jih je veliko razburjenje, ki dobi gotovo že v jutrišnji seji duška.

V začetku seje je predložil finančni minister računski zaključek o državnem gospodarstvu za leto 1904.

Deželno sodišče ljubljansko zahteva izročitev posl. dr. Žitnika, ki je tožen zaradi razžaljenja časti.

Brambovski minister je odgovarjal na interpelacijo posl. Klofača

zaradi kaznovanja 28. polka v Budjejevicah. Vsi deški podčastniki so bili namreč občutno kaznovani, ker niso hoteli sprejeti vederje, ki jo je priredil polku ondotni nemški občinski zastop za to, ker so vojaki posredovali pri izgrediv. Ministrse zdi kaznen upravičena.

Potem se je nadaljevala debata o izjavi ministrskega predsednika. Prvi je govoril poslanec Kubik, za njim pa posl. Šuklje, ki se je najprej dotaknil sobotne debate v gosposki zbornici, češ, da se je opozicija zatekla v gosposko zbornico. Nastopil je za vlado proti greču Thunu in kzesu Schwarzenbergu ter končno govoril tudi o ogrskem vprašanju.

Posl. Lenassi se je tudi zavzemal za splošno volilno pravico, toda le tedaj, ako se res tudi izpolnijo pogoji, ki jih je navajal ministrski predsednik v svoji izjavi.

Istotako se je izrekel za splošno volilno pravico posl. Straucher, nakar je začel govoriti posl. grof Driedusszyeki.

Jutri bo zopet seja. Ker se je večina govornikov dala črtati, se najbrže v sredo že zaključí debata.

Nemške želje.

Dunaj, 4. decembra. V jutrišnji seji bodo vsenemški poslanci vložili predlog, v katerem se vlada posilvja, naj zakonito določi nemščino za državni jezik. Nadalje se zahteva, naj se sprejmu in najvišjem odobrenju tega zakona izvede volilna reforma z zakonskim načrtom; pri tem se naj razširjenje volilne pravice določi tako, da se dobi polovica vseh poslancev iz splošne, enake, direktne in tajne volitve; pri tem se mora ozirati na kulturne predpavice, ki grede Nemcem. Druga polovica poslancev se naj vzame iz strokovnih združnih organizacij. Nadalje se vlada poziva, naj do-

LISTEK.

Slovensko-nemška meja na Štajerskem.

Kulturno zgodovinski in narodopisni doneski. Nabral A. B.

(Dalje.)

Marija Snežna (Velka) obeta postati popolnoma slovenska župnija. Leta 1873. je namreč prišla k lavantinski škofiji. Župnija ima trirazredno (a se kmalu razširi v štirirazredno) slovensko šolo. Pri ljudskem štetju leta 1880. so našli 1029 Slovencev in 52 Nemcev, leta 1900. pa 1063 Slovencev in 87 Nemcev. Kolikor spada župnije pod mariborsko okrajno glavarstvo, ni bilo nobenega Nemca v njej. Družba sv. Mohorja šteje 44 udov.

Rožengrund (Rosengrund) je močno pomemben kraj, vendar tudi tu Slovenci polagoma napredujejo. Leta 1880. so našli samo 4 Slovence, leta 1900. pa 43 Slovencev in 212 Nemcev, v resnici pa je dobra polovica Slovencev. Šuman navaja leta 1868. samo 4 nemške posestnike.

Sv. Ana na Krembergu je trdna slovenska postojanka, kjer je

ljudstvo zelo zavedno in prebujeno ter mnogo čita. Družba sv. Mohorja šteje 130 udov; v župniji pa prihaja tudi lepo število slovenskih časopisov. V novejši dobi sta zelo veliko storila za narodno probujeno upokojeni duhovnik Vincenc Bauman in letos umrli rodoljub Alojzij Vakaaj. Sploh je tekla v tej župniji zibelka mnogim slovenskim učencem. Štirirazredna šola je slovenska. Prvotno je bila Sv. Ana apačka podružnica. Redno šolo ima od leta 1829. Cerkev je bila postavljena leta 1695. Leta 1809. so obiskali Sv. Anu Francozi. Župnija spada deloma v mariborsko, deloma v radgonsko okrajno glavarstvo. Prebivalci se skoraj sami Slovenci. V mariborskem delu so našli leta 1880. 259 Slovencev in 3 Nemce, v radgonskem delu pa 134 Slovencev in 6 Nemcev. Leta 1900 ni bilo v mariborskem delu nobenega Nemca in 248 Slovencev, v radgonskem okraju pa 135 Slovencev in 5 Nemcev. In zaradi teh 5 Nemcev se mora v šoli poučevati tudi nemščina. Pravi unikum je, da hodi to šolo in ono pri Sv. Duhu na Ostrem vrhu in v Kaplji nadzorovat nemški okrajni šolski nadzornik iz Lipnice, ki ne zna besedice slovenski. Občina je Ščavnica, ki je štela leta 1900 792 Slovencev in 61 Nemcev.

XI. Apače. Radgona. Prekmurje.

Nasova (Nassau) je bila svoječasno tudi vsolana k Sv. Ani, a Nemci so ruvali toliko časa, da so jo dobili k Apačam, kjer se s pomočjo nemške šole hitreje pomemlje. Vendar velja Nasova še vedno za slovenski kraj. Tri hiše te občine spadajo zaradi bližine še k Sv. Ani. Leta 1880. so našli 253 Slovencev in 139 Nemcev, leta 1900. pa 120 Slovencev in 277 Nemcev. Slovenci so nazadovali za 133, Nemci pa napredovali za 138 duš. Bati se je, da se Nasova bliža svoji nekdanji usodi. Dr. Hlubek pripoveduje namreč v svoji knjigi, da je bila Nasova poprej popolnoma nemška, a v njegovem času se je samo slovensko govorilo. Tudi Šuman navaja v svoji knjigi Nasovo za popolnoma slovensko. Dr. Hlubek razlaga ta preobrat tako, pa se prebivalci pečajo le z živinorejo, in ta dela razume slovenska žena bolje kot nemška, in zaradi tega so nemški posestniki si jemali Slovence za žene. Dandanašnjemu pomemčevanju je kriva nemška šola v Apačah, ki pa jo obiskuje dobra 1/4 slovenskih otrok.

Precej Slovencev je še tudi v Lešanah (Haseldorf), ki pa so tudi vho-

lane v Apače. Leta 1900. so našli 30 Slovencev in 236 Nemcev. Črnce (Schirmdorf) so popolnoma pomemčene, dasi je bilo pred 40 leti do tretjine Slovencev. Leta 1900 so našli še 22 Slovencev. Naletel pa sem le na nekega 25letnega mladeniča, ki je govoril dobro slovensščino, a naučil se je je na »tujem«, največ pri vojaki. Podobno je z Marhečko vasjo (Marchersdorf), ki je bila po Šumanu še tudi do tretjine slovenska, a leta 1900. so našli le še 3 Slovence. Istotako pomemčene vasi so Segovci (Sögersdorf), Jankova (Janchersdorf) in Lutverci (Leitersdorf). Vendar sem v zadnji vasi naletel na odraslo deklico, ki ni razumela mojega nemškega vprašanja. Pojasnila mi je, da so se njeni starši priselili iz slovenske župnije Tišine na Ogrskem, kjer se celo v šoli uči po slovenski knjigi, ki jo je spisal domači rodoljubni župnik. Kakor vidimo, niti na Ogrskem ni zistem Slovencev tako sovražnih, kakor tostran Mure. Sploh si v apački župniji nakupuje več pridnih ogrskih Slovencev posestva. Za Šumanove dobe je bila v Lutvercih še četrtnina slovenskega prebivalstva. Leta 1900. so uradno našli le 5 Slovencev. V Žepovcih (Schöpfendorf) ni več Slovencev.

Skupno je župnija Apače še do dobre tretjine slovenska. P. Kozler imenuje l. 1854. Apače nemško vas v svojem navodilu k prvi izdaji zemljevida slov. dežel (Kratek slovenski zemljepis in pregled itd.) Takrat še nista bili proklopljeni vasi Nasova in Lešane.

Duhovnika sta še oba Slovence. Župnik Kukovec je čestitljiv rodoljub, ki ga je nemški škof do njegove starosti pošiljal na Nemško. Kaplan je prekmurski Slovenec. Izmed učiteljstva ne zna nobeden slovensko. Apače so spadale svojedobno k lavantinski škofiji. Iz šole n cerkve je dandanes slovensčina popolnoma izginila, dasi je bila pred 40 leti še vsako četrto nedeljo slovenska pridiga, a v slovenskih vaseh je bil še pred desetletji po nedeljah popoldan slovenski krščanski nauk. Družba sv. Mohorja pa še vendar šteje 31 članov. V Marhečki vasi je 4 razredna nemška šola, ki pa jo obiskuje še mnogo slovenskih otrok.

V vaseh na levem bregu Mure so ostanki slovensščine še redkejši, dasi je bilo pred 40 leti še dokaj slovenskega življa v Homeu, Pridovi (Pridahof), Faroveih (Pfarrsdorf), Trnovi (Dornau), Vesci (Landörf) in Obrajni (Halbenrain). Sedaj so Slovenci v teh vaseh le še služabniki. (Dalje prih.)